

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Pr.) Vitt.
Lo.
Heidi Stenlund

Sägner

ur

Finlands Skog

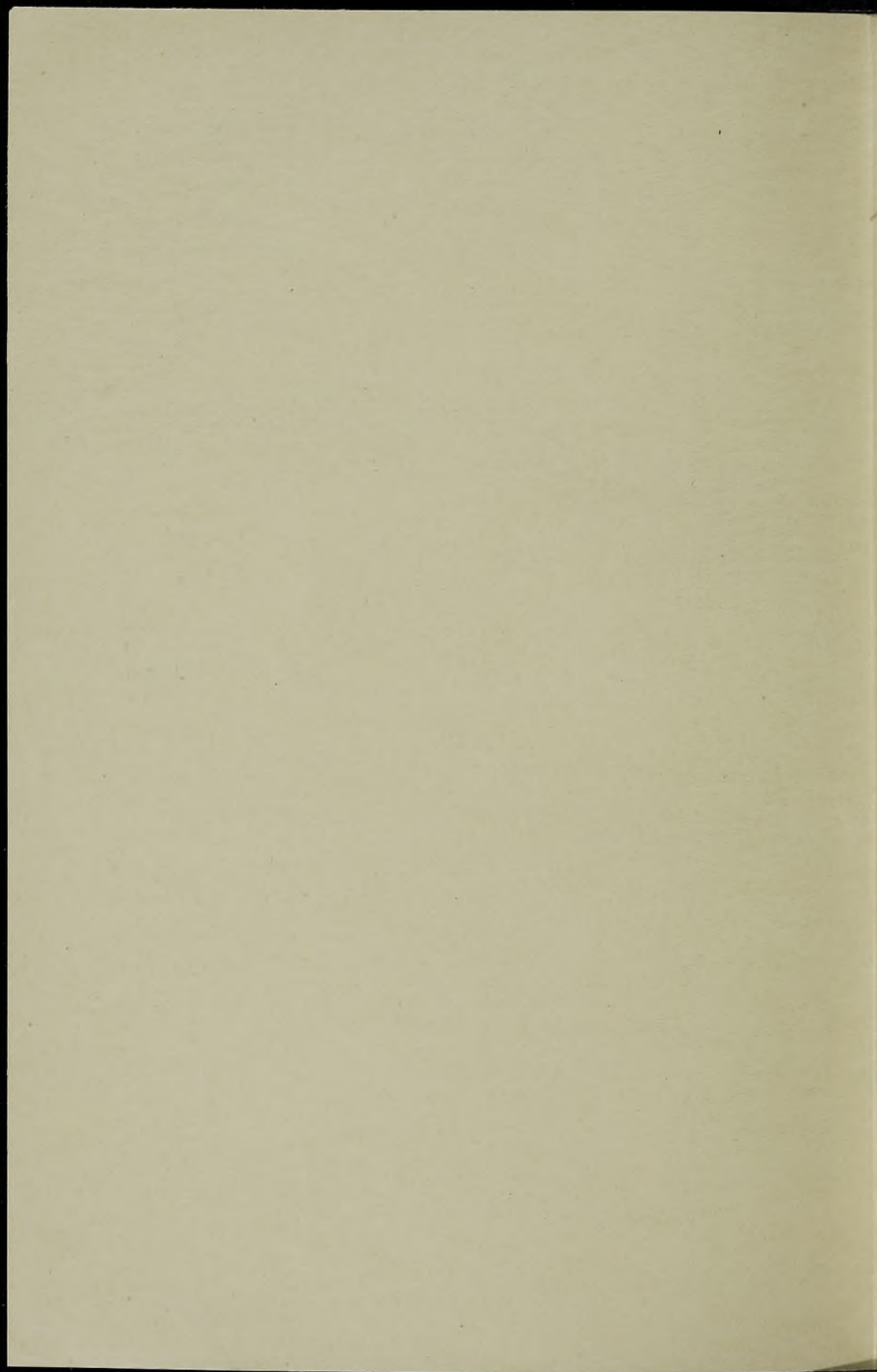
från stora ofredens dagar

UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND.

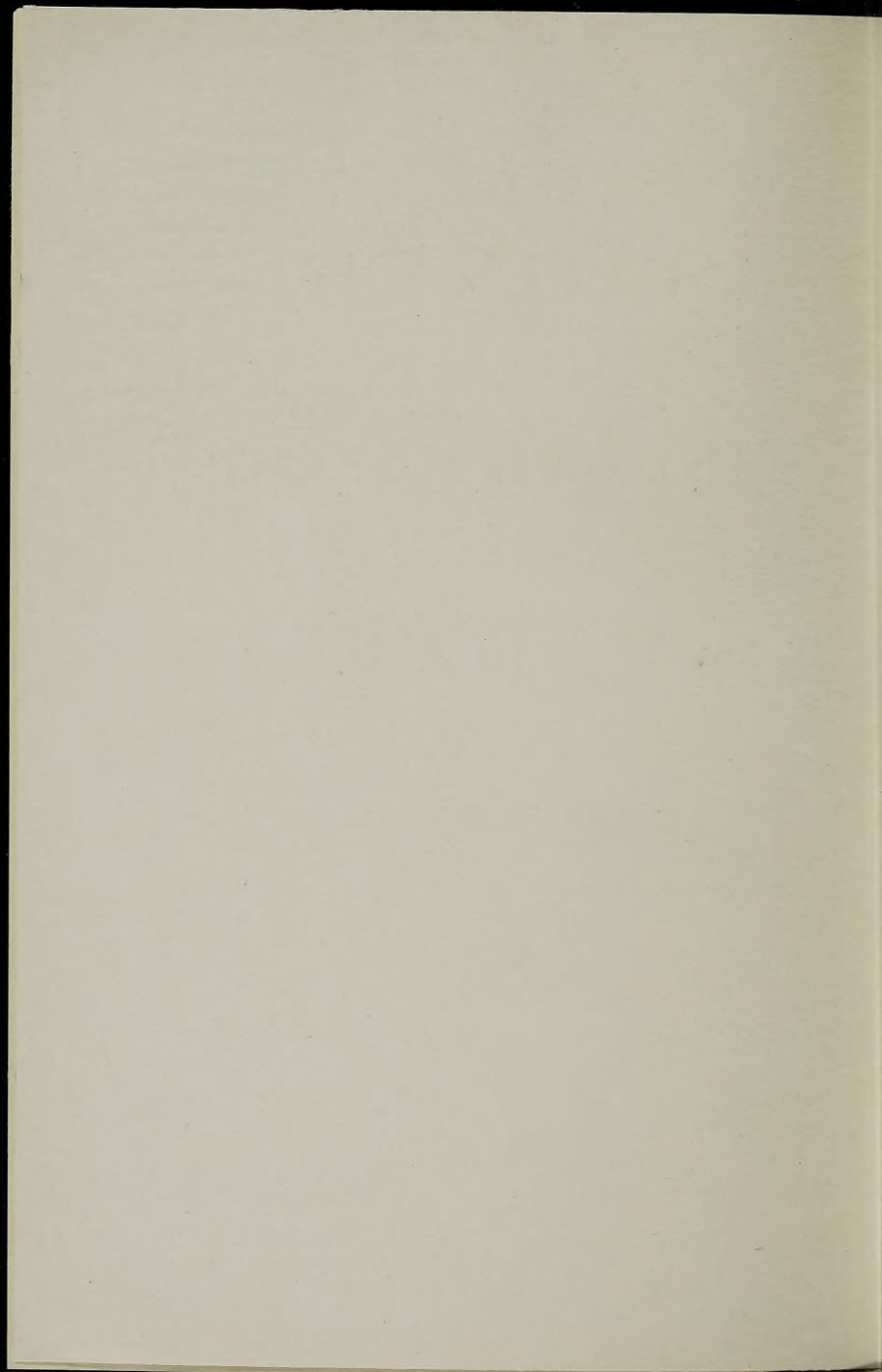
Stockholm. Albert Bonniers förlag.

Pris 1: 25.

HEDDI NILSDORFF

SÄGNER UR FINLANDS SKOG

SÄGNER
UR
FINLANDS SKOG

FRÅN STORA OFREDENS DAGAR

AF

HEDDI NILSDORFF

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1899.

Finlands och Sveriges Ungdom

tillägnas

detta ringa arbete

*en gård åt
gemensamma stora minnen*

af

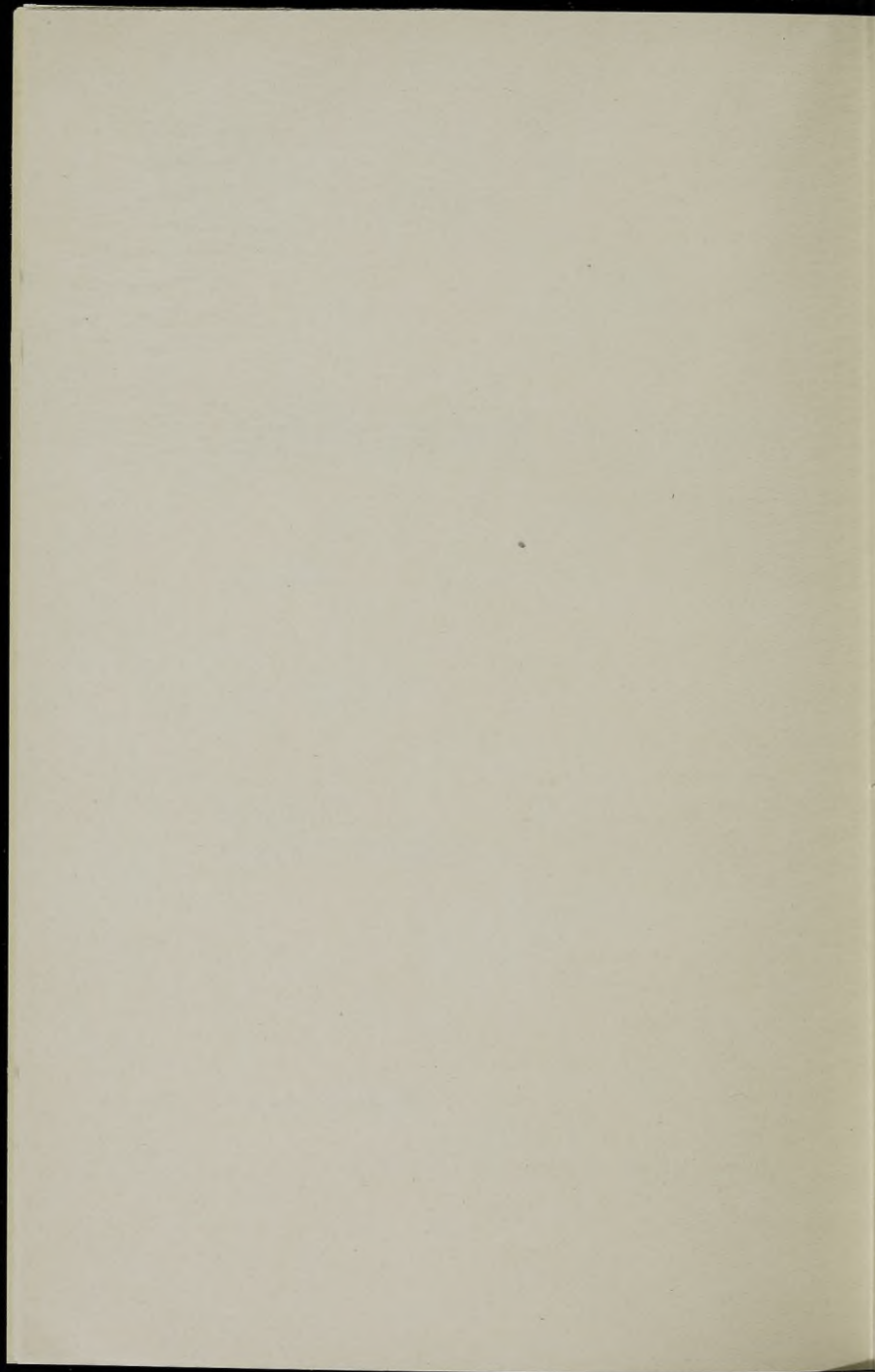
Författarinnan.

Finland i maj 1899.

INNEHÅLL.

Finland år 1710	9
När studenterna drogo i fält	10
Simon Mästersmed	12
Kivekkäät	14
Öfverfältherrn	16
Skidlöparena	18
Dragonens häst	20
Vid Storkyro	22
En moders död	24
Den siste bågskytten	27
Majorens brud	29
På Kajaneborg	32
Finlands sista här på de norska fjällen	35
Isak Bång	38
Karolinens söner	42
Karelska ryttarens fältsång	46

Nylands kavalleri vid Pultava	48
Soldatens hemkomst	51
En ödemarkssägen	54
En liten hjälte	61
Pastor Favorinus	65
Finland sofver	70

FINLAND ÅR 1710.

Blek slocknar sol öfver tungsinta vildmarkers ro.
Blodiga spår korsa ödslig myr;
jagad som rofdjuret, människan flyr,
reder i bergsdjupa hålor sig bo.

Svart stiger röken från kära och våldbrända hem.
Halfnakna barn stupa af svält.
Männen, de sista, mot döden sig ställt,
trasor blott hölja förfrusen lem.

Har du ens drömt, unga tid, om de väldiga, hejd-
lösa kval?

Härjande, röfvande fienders steg,
där nu en doft ifrån blåblommig teg,
fläktar emot dig, söt och sval.

NÄR STUDENTERNA DROGO I FÄLT.

Till kamp och fejd grydde frostig dag,
långt öfver Finlands bloddränkta jord.
Krig och nöd skref en järnhård lag.
I barnets mun lågo allvarsord.
Gossen famnade svärdet,
yngling bar mannavärdet.

Med sjukhet blod drog en tropp i fält,
från svält och flit och en tungläst bok.
Ren fjortonåring i led sig ställt,
mot mödor, strider, som jättar vrok.
De gingo, de friska gossar,
till döden bland kärr och mossar.

I vadmalsjackor drog skaran bort,
när isig stormen från nordan röt.

Djäknens ord föllo tvärt och kort,
till den, som saknade en musköt:
»Slåss duktigt, med blotta näfvar,
så att moskoviten bäfvar.

»För an, för an oss mot fienden!
Lefve vårt land och den tolfte Carl!
O, låt oss strida i morgon ren;
den, som går främst, är en duktig karl.
Orubblig en ed vi svärja,
att käckt våra bygder värja.»

SIMON MÄSTERSMED.

I ässjan ses glöden dag och natt,
och bälgen gnisslar och pustar.
Men mäster hamrar som en besatt,
sju söner till strid han rustar.

Musköten glimmar ren blank och rak,
solstrålar springa ur pliten.
Nog skall det stålet i stridens brak
snart tysta ned moskoviten.

Åt några djäknar i vadmalsdräkt,
nyss smidde han vapen gratis.
Hvarenda pojke bar värjan käckt,
på äkta, djärft, karolinskt vis.

Den gamle mäster för fosterland
slår an sin gnistrande slägga.
När sjunde värjan går ur hans hand,
för ögat töcknen sig lägga.

»Sju raska söner, min ungdoms kraft,
min ålders lycka den blida.
Den största fröjd jag i lifvet haft,
var att edra vapen smida!»

*KIVEKKÄÄT.*¹

Vidt omkring härjar brand och svärd,
och landet suckar och blöder.
Vid tsarens mäktiga enväldshärd,
som fångar gå våra bröder.

I vilda skogen ett praktfullt sken,
från sprakande stockeld lyser.
I kalla klyftor och dolda, den
hungriga vargen fryser.

På frusna mossan, kring elden där,
en liten skara sig lägrat;
en präktig trotsbunden hjältehär,
som ständigt att ge sig vägrat.

---

¹ Kivekkäät, partigångare, som anförde ströfpartier af bönder.

Den är just fiendens spe och harm,
ett trolltyg rakt för kosacken.
En kivekkääs slår med björnstark arm,
godt tio ryssar i backen,

Nu njuter skaran sin korta blund,
med händern på spända hanar.
En skyltvakt vandrar sin dunkla rund
och stryker hästarnas manar.

I år de lefvat bland vildskogs kärr,
och ofta kosackens pikar
djupt ristat farliga, stolta ärr
på barm under vadmalsffikar.

ÖFVERFÄLTHERRN.¹

Blod flyter i strömmar, kanonerna dundra,
men fältherrn vägrar att slåss.
När femtio djäknar en ryssehär plundra,
flyr generaln med trupper och tross.

Väl tårar af harm gråta tappra drabanter
och svära åt neslig reträtt.
Fältherrn han synar blott vägarnas kanter,
förbannar den envisa ätt.

Han binder af feighet till fötter och händer
sin hurtiga, stridslystna här.
Hans folk trampar brodden på åkrarnas länder,
allt fortare undan det bär.

¹ Georg Lybecker, generallöjtnant, baron, befälhafvare i Finland under åren 1712—1713. (Påpekas i detta poem.)

Den tåliga hären går klädd uti trasor
och lider än hunger, än törst.
Men ryssen han tänder på byar, som brasor
och plundrar ut husen till först.

Helt trotsigt i sträfva och ärriga kinder,
där flammar förbittringens blod.
»Fältherrn han står blott i vägen, ett hinder
och saknar det manliga mod.»

SKIDLÖPARENA.

Det var en trolldunkel vinternatt,
med skimrande snö äfven fälten.
Högt öfver furorna månen satt,
höljd i en blodröd slöja.
Glidande fjät uppå drifvorna dröja;
sex raska bröder på skidfärd gå,
snabba som vinden, helt snart de nå
stället, där ryssen rest lägertälten.

Som barn ofta de lupo ren
upp vargen i ödemarken.
Frikåren ägde ej flinkare ben,
käckare mod i sin skara.
Lugna de fly mot sin nattliga fara.
Ovisst är hvilken som löper bäst,
lappskidan eller kosackens häst,
öfver den ödsliga, stiglösa marken.

De skickats ut af sin tappre major,
att lönligt på fienden speja.

»Lofva, att hälsa vår gamla mor,
om uti natt vi stupa.»

Lätt klang en skälfnng i stämmor djupa,
klar rann en tår ur sex ögonpar;
borta de voro som blixten far,
vildskogens ulf måste för dem väja.

När morgongryningens första glans
brann röd öfver hvita slätter,
där vildskogen bredde sin dystra krans,
på drifvan lågo de döda.
Stelnade såren helt nyss slutat blöda.
Sex unga bröder de stupat i rad.
Gråhårig mor stod invid dem och bad,
dog sen af sorg i de järnhårda nätter.

DRAGONENS HÄST.

Han ägde en vacker, kvick valack,
ett djur af äkta och rent finsk ras,
som inte tålde en järnskodd klack
och stryk, men godt både svält och ridt.
I vinterkölden och kulregn stridt,
en munfull halm var ett godt kalas.

Och Väders häst var hans bästa skatt
och delte med honom ljuft och ledt.
På drifvan sof han så mången natt,
hos våta hästen, som frös och skalf.
Han bröt för djuret sin brödbit half,
sen fårskinnsjackan på det han bredt.

En dag behöfdes en flink kurir,
som kunde rida ett dygn i sträck.
»Jag tror min Polle ej efter blir,»

så sade Väder till truppens chef.
I samma stund han i sadeln klef
och red tvärt genom en enrishäck.

Allt finskt är segt, som en ingrodd synd,
ut höll valacken i jämnt ett dygn.
På vägen gjorde han rara fynd,
en unken hötapp, två bitar bröd.
Ej någon hvila dem plikten bjöd,
men Väders hjärta gafs svåra stygn.

Sen, när de vände till lägret om,
han ledde hästen till spiltans kvalm
och skötte djuret så ömt, just som
en mor sitt käraste barn, som dör.
Hans stumma smärta hvart hjärta rör,
sen hästen dött på en kärfve halm.

»Bra, bra, mitt trogna, mitt ädla djur,
du har dock stupat för land och kung.»
Det var hans ord. Ingen visste hur
hans hjärta blödde och hvad han led,
när själf sin älskling till döds han red.
Den plikten var mer än döden tung.

VID STORKYRO.¹

När vintersnön öfver slätten far,
med hejdlös vildhet och ilande fart,
man tycker sig höra kommandorop
och dånande hofslag mot marken klart,
från sprängkalla, hopplöst mörka dar
och rasande fienders hop.

De gamla sägnernas skumma tid
framlockar för ögat syn på syn.
I bön falla Bures dragoner på knä.
och nödrop skalla från brända byn.
Förtvifflans män ligga döda vid
de brustna gevärens trä.

Kring slätten faller ett blodigt dugg;
mot döden går Armfelts lilla här.

¹ Storkyro, socken i Österbotten vid Kyro älf, där det ryktbara Storkyro-slag stod den 19 febr. 1714.

Son dör ifrån mor och fästemon,
man dör ifrån barn och maka kär.
För finnarnas sista väldiga hugg
skvadroner digna i snön.

Bland fiendens tätaste leder hvar man
sig kastar och strider en jättes kamp.
Kring blodigt fält ljuder stormens tjut
och bullret af donska hästars stamp.
När finnen mer inte andas kan,
då först så hvilar han ut.

I nattsvarta moln går solen ned
och hoppet sviker ett blödande land.
När gro upp skördar på stridens slätt,
när växer till mans väl barnets hand?
När kommer den dag, som friden ger
åt barnen af hjältars ätt?

EN MODERS DÖD.

Ur pörtets dunkla vrå, en fattig moder trädde,
då frostkall sol sitt röda sken kring ödemarken
bredde.

Tre frusna barn gräto högt af hunger.

Hon gick i timmar, styrde så tillslut de trötta stegen
mot socknens enda rika gård, som bärgat råg från
tegen.

Helt tom var gården och på dörren låset.

Hon svepte tätt en ylleklut kring tärda bröstet naket.
Därinne hängde fyllda spett med hålkaksbröd i
taket.

Svårt var att hungra, men att stjäla värre.

Ren sträckte hon sin magra hand helt girigt efter
brödet,
i samma stund på vissnad kind rann bittra tåreflödet,
Mot frestelsen mig styrk, o, Gud och fader!

Tätt öfver skogens svarta rand steg bleka måneskifvan.
Vid stugans låga fönster fanns en kvinna död i
drifvan,
som dött-af svält och inte krossat rutan.

Hon störde inte hemmets frid, när husbond' gått
från gården,
så plundrar blott en gudlös hop af vilda krigarhorden,
men finnen skändar aldrig fädrens seder.

Se, detta ädla, starka folk från ofreds tunga dagar!
Det aldrig höjde våldets hand emot det rättas
lagar,
och lydde hjärtats röst än in i döden.

DEN SISTE BÅGSKYTTE.

Från urskogens gömdaste koja han kom
och bar en siares skägg.

Bågen han tog från sotig vägg,
spände dess hårda skifva, som
dimdunkla sägner täljde om.

Han kunde ej tvingas att ta ett gevär,
som andra i senfull hand.

Envist han sköt för kung och land.
Rostad af sekler, bågen är
fädernas arf och honom kär.

Än drömde Finlands hungrande här
en dröm om seger och bragd.

Ej en sådd i vår jord blef lagd,
som ej trampades ned och där
blodiga spår blott tegen bär.

Men skogarnas tystlåtne, väldige son
lugnt sände sin susande död
mot fiendebröst. Hans styrka sjöd.
Bågsträngen klang en sällsam ton,
sorgbunden lik en suck från mon.

En kväll, då i ensliga tankar man satt
vid glimmande lägereld,
låg, som furan af stormen fälld
gamle skytten, nu vissnad, matt.
Slocknande lif tog iskill natt.

Så dog den siste af vildmansätt
från sagolik trolldomstid.
Skogarnas tunga, mörka frid
gömde hans saga. Ljungen lätt
öfver hans graf sin fågring klädt.

MAJORENS BRUD.

Med snöiga vingar en isande storm
suckar tungt öfver finsk bivuak.
Uti karolinernas blå uniform
hvilat skaran med himlen till tak.
Och midt ibland de sina står kårens major,
delar allt med sin ringaste man.
Han är stark, han är ung, han är älskad och stor,
och mot tio i striden står han.

Tyst träder från vildmarkens irrande spång
en yngling till eldskenet fram
och kastar en blick, en så spörjande lång
uppå männen af jättarnas stam.
Dessa granska förstulet hans smärta gestalt
och hans fina och dyrbara rock.
Denna yngling är skägglös och finhyad allt
ifrån hakan till gyllenbrun lock.

Med klingande röst frågar ynglingen sist
efter friskarans ryktbare chef,
och faller så blek, som om lifvet han mist,
emot drifvan och liggande blef.

Majoren då gossen på armarna bär
intill elden och granskar hans drag,
men stannar förstenad i eldskenet där,
såsom träffad af dödande slag.

Ty den gosse som nyss föll så blek till hans fot,
är hans käraste dröms hemlighet.

Bort bär han sin börda, all lycka emot,
bort till vildskogens blå enslighet.

När två sorgdunkla ögon sig öppna till slut
under krigarens skälfvande kyss,
han den barskaste kämpen i gråt brister ut,
till hans fråga blott furorna lyss:

»Har du lämnat ditt lugna, ditt fredliga bo,
för att äta mitt barkhårda bröd?

Se, mitt lif är en strid utan rast, utan ro,
och jag går blott mot faror och död.»

Men den älskade flickan med kärlekens mod
i sin unga och vårfriska barm,
stolt hon reste sig upp, för sin hjälte hon stod,
hennes röst klang så bäfvande, varm:

»Jag har lidit, som du, både hunger och törst
på de ödsliga markernas stig.
Jag har brutit mig fram, där som faran var störst,
jag kan dö om det gäller med dig.
O, min längtan var het och min sorg var så vild,
som vår sista och döende härs.
Jag kunde ej lefva nu mer från dig skild,
när ditt namn öfver bygderna bärs.»

Från den stunden hon följer sin älskade åt
på hans farliga, ändlösa väg,
där i nätternas köld höres vargarnas låt
och de sömnlösa björnarnas steg.
Hon är friskarans älskling, de sårades tröst,
lik en ängel på smärtornas jord.
Hon är hoppet i blödande kämparnas bröst,
och det milda uti deras ord.

PÅ KAJANEBORG.¹

Mot Ämmäs² rytande, stolta fall,
den väldiga isen sträcker sin kant,
och jättefura och skyhög tall
djärft kläda strandens trotsiga brant.
I djupet svallar och fräser
och blodet hos sissen jäser.

Längs karga stränder af ståtlig älf
har ryssen rest barack vid barack.
General Tschekin³, han anför själf,
och ständigt afslås arméns attack
från finnarnas sista fäste,
de tappraste kämpars näste.

¹ Kajaneborg, anlagdt 1607 af Karl IX uti Paldamo socken af Uleåborgs län.

² Ämmä eller Ämmäkoski, ett vattenfall.

³ Tschekin, generalmajor, rysk befälhafvare.

Från slottets dödströtta garnison
ej höres klagan, ej suck, ej knot.
Lugnt Finlands sårade, frusne son
på borgens murar står döden mot.
Med femtio invalider,
mot tusende Fieandt¹ strider.

Med bröstet tärdt af en svår blessyr,
där kämpar gubben, ren dödens snart.
Från såren svidande, febery,
där stupar gossen af krutrök svart.
I fästningens glesa leder
man följer sin konungs seder.

Nu är han vredgad, den finska björn,
tolf man han slår i ett enda slag.
Se, ödemarkernas unga örn
dör säll i fröjd på sin styrkas dag.
Han faller med vingen bruten
och stolt genom hjärtat skjuten.

---

¹ Johan Henrik Fieandt, kommandant på Kajaneborg 1716.

3. — *Nilsdorff*.

En mor vid fästningens bastion,
har hungrat, gråtit sig ren till döds.
Ett fasans rop: kapitulation,
på mödrars blåbleka läppar föds;
de arma med barn i sköte,
sent svikta, vid dödens möte.

Sist Finlands trotsiga fäste föll,
som kostat Tschekin mång tusen män.
Men inga gränser det modet höll,
och aldrig skådats ett sådant än,
som fanns hos Kajanas sissar,
trollkarlar för Tschekins ryssar.

Högt Ämmäs rytande, dofva röst
än täljer sägnen om dyster kamp.
Mot borgens murar går elden löst,
mot isen dånar kosackens tramp;
och hjältar, klädda i trasor,
förblöda i nödens fasor.

*FINLANDS SISTA HÄR PÅ DE NORSKA
FJÄLLEN.*

Kring Jämtlands gränser, Tydalens fjäll,
matt bleknar frostiga dagen.
Än skimrar solsken i tidig kväll
kring Remmens topp och Einhagen.¹
Och Armfelts skara på återtåg,
går fram som en trotsig våg.

Den drömmer ännu sin kära dröm
om stormiga, tappra segrar.
Än håller kung Carl sin stridshästs töm,
ännu han att frukta vägrar.
Hvarenda man han vill framåt gå,
sålänge han orkar stå.

¹ Remmen och Einhagen, fjälltoppar på gränsen mot Jämtland.

Man drömmer. Tills öfver Finlands här
en väldig snöstorm sig kastar;
till undergång den nu lämnad är,
där den bakom klippor rastar.
Så isande kall är nordans fläkt,
men än är ej modet släckt.

Väl falla vapnen ishöljda ner
ur hårda, förfrusna händer,
och kämpen hopplöst, förtvifladt ser
mot eldens svartnande bränder.
Han har knappt kläder, ej mat, ej ved,
och tröstlös är snödjup led.

Framåt ändå. Och de sjunka ned
i rotar, där de marschera
och bilda kring fjällen en dyster ked;
i brådjupen dö än flera.
Snart jättestyrkan har sinat ut
och då är med Finland slut.

Så mången kämpe klär rocken af
och sveper kring stelnde vännen.

De irra öfver sin kalla graf,
de ädla, trofasta männen.
Sist bataljonerna störta i rad.
Glupsk ulf deras dödssång kvad.

Den dignande man torkar frusen tår
ur frostbiten ögonvrå.
»Gån, gossar, på i kung Carols spår,
och om I än en gång hemmet nå,
så hälsen kärt våra bragders land,
vår döende härs Finland.

ISAK BÅNG.

Från Paldamo¹ var Isak Bång,
en styfsint karl, linhårig, lång.
Han stridde land och riken kring
och vek för ingenting.

Sist kom han öfver till Stralsund
och stred där utaf hjärtans grund,
sköt dansken, sachsaren ihjäl,
under kung Carls befäl.

Från kungens skans vid Frankenport²
kanonens då ljöd immerfort.
I trasor skjuten, blågul duk
stolt täljde flitigt bruk.

¹ Paldamo, socken i Uleåborgs län.

² Frankenport, en af svenskarna uppförd skans i försvaret af Stralsund 1715.

Bång badade i blod och svett
och sköt som om han mist sitt vett,
och talte inte tio ord
på denna farans jord.

På fienden gaf han blott akt,
och visade sin hela makt
uti att ladda, fyra af
och fylla pliktens kraf.

Rakt inför sachsarns skarpa skott
stod Bång oskadd, men smutsig blott,
och lappade på skansens vall,
där som den sjönk till fall.

»Bly biter ej det finska troll,»
så talte högt korporal Kroll,
en gammal, sårad karolin,
med barsk och viktig min:

»En finne bryr sig ej ett dugg
om några kulor eller hugg;

tre dygn han strider utan mat,
förutan prut och prat.»

Och just där korporalen slöt,
kung Carl med väldig stämman röt:
»Hur går det i ditt hemland nu,
min finske busse du?»

»Såsom det kan, förutan kung,»
tvärt svarte Bång. En suck, en tung,
högt häfde finnens breda bröst
och sorg han tunga löst.

»Mitt land förblöder utan rast,
för länge sen dess hjärta brast;
alltsen kung Carl det ryggen vändt
har sorgen hugen bränt.»

Vid finnens öppna, djärfva svar
flög blixten ur kungens ögonpar;
mot fästets värn sjönk hans hand,
som trött på blodstänkt sand.

»Jag tror, att Finland står sig än,
så länge det har några män,
som du.» Sin hela lefnad lång,
det kungsord *gömde Bång.

KAROLINENS SÖNER.

Det var två unga bröder,
de lifvet fått i Karelens skog,
där armodet styrka föder.
Vid Klissow föll deras fader,
och hungerns död deras moder tog.

Kring ödemarksbygd de drogo
med Långströms¹ trettio djärfva man,
som ryssen likt åskan slogo
och svunno igen, likt stormen
på nattens ökända, trolska ban.

Sten Erik hette den yngre,
den äldre bror bar kung Carols namn,

---

¹ Peter Långström, en djärf finsk partigångare, som erhöi majors rang af svenska regeringen.

och äfven han bar den tyngre
af faderns rostiga värjor,
som burits i stolta segrars famn.

Dit lägereldarna skeno,
bröt Långströms skara på äfventyr.
Osynliga kulor hveno
hett om kosackernas öron,
tills skocken bort såsom yrsnön flyr.

En natt kosackerna slet
från broder, broder på öde mon;
minst tio i gräset beto
förrän han gaf sig, Sten Erik,
åt vilda, skäggiga männen från Don.

Då blindt uti hopen rusar
den äldre brodern med draget svärd.
I strömmar ur såren brusar,
för huggen det donska blodet
med harmen af sådant motstånd närd.

Sist dock de tillfångatogos,
de tappra bröder, och bort det bar

mot oväns läger. De drogos
hårdt bundna och blodigt slagna,
inför det mäktiga Rysslands tsar.

De mötte utan att blinka,
tsar Peters hotande, skarpa blick.
Han sågs den närmare vinka
och röt blott: »I svedski hundar,
hvem lärt ett sådant hurtigt skick?»

»Jag borde er låta hänga,
man skjuter endast så tappra män.»
Den veknar hans uppsyn stränga.
»Jag såg er släss, som satungar.
Gån, gossar åter till friheten!»

Han ses till en ridknekt sparka:
Upp, fort Vladimir, du svarte fan,
och hämta brännvin en tscharka¹
åt våra duktiga fångar
och låt dem löpa i morgon dan!

¹ Tscharka, ett ryskt mått.

När bröderna åter hunno
upp Långströms skara i fjärran skog,
på kämparnas läppar brunno
tre hurrarop för tsar Peter,
som lärt sig akta, hur finnen slog.

Tätt under sin konungs fana,
så lyder säggen, Sten Erik föll
en vinternatt i Kajana.
Hans broder på norska fjällen,
dödsfrusen än i sin värja höll.

KARELSKA RYTTARENAS FÄLTSÅNG.

Vi föddes, att blöda, lida,
i susande skogars ro.
För kungen till strids vi rida
och blindt på hans seger tro.
Så full af bragd är vår lyckas dag,
och luften sjunger omkring oss,
för örnarnas vingeslag.

Hör, gossar, hur vapnen skramla
och kulorna pipa gällt!
Låt fiendens fästen ramla,
en värld drar mot oss i fält.
Karelarns hjärta ej fruktan bär;
bland söner af runofurstar,
hvar man ju en hjälte är.

Rid, gossar, mot massor täta
och väg genom leden bryt!

Flyt blod, du karelska, heta,
för Finland i strömmar flyt!
Spräng fram, du vårt trotsiga kavalleri
och visa att godt vi hinna,
de främsta ännu förbi!

NYLANDS KAVALLERI VID PULTAVA.

Kring öde stepperna af Ukraine¹,
skönt dallrar stjärnornas klara sken,
och Worskla² brusar sakta.
En sluten tropp kring kung Carols bår,
i glänsande segerdrömmar står,
att trofast hans hvila vakta.

Långt ren innan tidig morgon gryr,
i mörkret den svenska hären styr
sitt djärfva tåg mot Pultava.
Men Worskla brusar sin sorgsna sång:
Här skall kung Carl dock till slut en gång
sin lycka, sitt hopp begrafva.

---

¹ Ukraine, steppland i Lillryssland.

² Worskla, en flod i Lillryssland, vid hvilken staden Pultava ligger.

Snart stormar svenskarnas infanteri
med jublande hurrarop förbi,
och utan gevär och kanoner,
uti sitt första segrande lopp,
de ryska redutterna hinner det opp,
slår ned Menschikoffs¹ bataljoner.

Än leker segrarnas skimrande glans
kring Carols panna, och mäktigt hans
älskade stämman bjuder:

»Stån, där I stån, mina gossar blå!
Här hjälper endast att envist stå!»
Själfsårad, hans blod det sjuder.

— — — — —
— — — — —

Han ser den aktade svenska armén,
förlorad, krossad och flyende än
fåfångt mot ovän rasa.

Och svenskarnas vackra, blå baner,
det släpas af ryssen i smutsen ner,
en rifven och blodig trasa.

---

¹ Menschikoff, en rysk härförare i slaget vid Pultava.

Sist stå dock Torstensons¹ finska led,
sen alla flyktat. De hugga ned
och taga två ryska redutter.
Mot hela hären står finnen sist,
så lugn, som kände han ingen brist,
okufelig och tvär och butter.

Hvarenda häst skjutes under dem,
de tysta hjältar från armods hem,
hvarenda man bland dem blöder.
De vika inte en enda tum,
förrän hjärtats källa, så ren och ljum,
ur öppna barmar förblöder.

Det var det Nyländska kavalleri,
hvars minne skulle förgätet bli
för kommande sekler många.
Hör! Worskla brusar sin sorgsna sång
om dessa tappra, som blödt en gång
och stupat sist af de många.

¹ Torstenson, en ung svensk greve, stupade i spetsen för Nylands kavalleri vid Pultava.

SOLDATENS HEMKOMST.

Vid Narva han stod främst i leden,
i Nylands bataljon,
och vätte den frusna heden
med sitt ärliga finska blod.
De tysta sjöarnas tysta son
sig värjde med hjältemod.

Från seger till seger han följde
kung Carl på slagfälten åt.
Från Narva dit Düna sköljde
de sandiga steppers djup.
Vid Thorns portar, vid Niemens stråt,
han stred och vid Tiberup.

Han såg hur den grydde dagen,
långt öfver Pultavas slätt.

Hans arm gaf de sista slagen
och sist föll hans svärd ur hand.
Sen blef han fången, men inte lätt,
af ryssen vid Dnieperns strand.

En kväll, efter fjorton vårar,
han vände till hemmet om,
när daggen låg klar, som tårar,
på bygdernas sorgsna led.
Men ingen honom till mötes kom
i ödemarkernas fred.

I furornas skydd mot söder,
där hade det stått hans torp.
Hans barn, två tvillingsbröder,
därinne jublat och lekt.
Nu gästar endast en hungrig korp
det bo, där han barnen smekt.

Han ägde en blåögd maka,
så blond, så älsklig och ljuf.
Blott lifvets ve fick hon smaka,
ty barnen dogo af brist,
och torpet brände en hjärtlös tjuf
af fiendes hop helt visst.

Den sjunkande solen tömde
sitt ljus öfver fager björk.
Soldaten sin smärta gömde,
och vände med trötta steg
från forna hemmet till vildskog mörk;
han sväljde gråten och teg.

Nu måste på nytt han börja
sin långa och tunga strid,
sin lycka sakna och sörja
och dö för sitt eget land,
som utan hvila och utan frid
försmäktar i hårda band.

EN ÖDEMARKSSÄGEN.

I.

En tidig vårkväll, tyst och kyligt sval,
sitt vemod bredde öfver kärmark, skog.
Ur enslig famn en skogsstig, okänd, smal,
utöfver tallmon ledde. Tätt
ljungens refvor snodde sig kring vandrarns fot,
och lätt
igenom nejden vinden drog.

2.

Gråhårig gubbe stödd mot knotig käpp,
helt långsamt stapplar vilsna stigen fram.
Hans löje bittert, darrande hans läpp
och ryggen krokig, likasom
när allt för tunga bördor skuldran böjt. Helt tom
hans blick och trötta tanken lam.

3.

I ett af ödemarkens armodshem,
dit ingen hittat, bjuds han vänligt in.
Där frågar ingen hvarifrån och hvem
han är den gamle. Brändt
och öde ligger nu hvarannan bondes hem. Okänt
dess namn och gården en ruin.

4.

Ett gömdt rökpörte, svart och lågt i tak,
där syrsan sjunger omkring gråstensspis.
Därinne bo två gamla, gubben ännu rak
och åtti' somrar fyllda ren.
Ur bibeln läser hustrun högt vid pertans matta sken
om Herrans tuktoris.

5.

Främlingen sitter tyst på väggfast bänk,
med sorgtung panna gömd i vissnad hand.
Från spiseelden faller klart ett guldrödt stänk
på gråa lockar. Trögt
han gifver sina svar och klagar stundom högt,
som tård af smärtors brand.

6.

»Tälj, broder oss den sorg ditt hjärta tär!»
Så talar pörtets gamle, gode värd.
»Själ f och en saknad dagen ut jag bär.
Jag hade nio söner. Sju
tog kungen med till Polen, och de yngsta tu
tog Armfelt på sin sista färd.

7.

De föllo alla. Ingen har jag kvar.
Än deras moder gråter natten lång.
Hvarenda pilt jag stolt i famnen bar,
och åt mig aldrig riktigt mätt.
De små behöfde mat och frodades på bästa sätt
och skulle plöja kärren upp en gång.

8.

Min sorg är bitter och min hjassa hvit,
med smärtfylld fröjd jag åt mitt land dem gaf.
Från Weichselns strand flög deras rykte hit
till ödemarkernas djup och från
Storkyro slätter. Hvarje bud
mig täljde blott om mina söners mod. Nu Gud
jag prisar, som dem tog och gaf!»

9.

Han tystnar. Vandraren med tårdränkt blick,
ur sorgsna minnen vaknar, rycker till
och frågar: »Hvarifrån du all din styrka fick,
att bära dessa sorger? Jag
vill tälja dig min dystra saga alltifrån den dag,
jag lycklig styrde plogens bill.

10.

Rik var jag, ägde stora åkerfält,
tre dyra hemman uti Napoby¹
vid Kyro älf i Österbotten. Fältt
har min lie hundra skördar. Blott
ett enda barn jag hade. Hennes moder tidigt gått
till hvila under hvita blommors sky.

11.

Vacker var hon som det skära sken,
en tidig morgon strör kring blommig äng.
Så mjukt var hennes hår och kinden len.
I hennes milda ögon låg

---

¹ Napoby i Storkyro socken, där slaget stod.

den mörka blåklints färg, som växer djupt i guld-
gul råg.
På henne såg hvar bondeson, hvar dräng.

12.

En dag vi skuro råg på mina fält,
min dotter vid min sida kärfvar band.
Snabbt, som om stormbyn öfver oss sig vället,
en svärm kosacker rusar ner,
nedtrampar skördar, röfvar unga kvinnor fler,
far fram med mord och brand.

13.

Jag hör min dotters kväfda ångestskrik,
ej mer den kära i min famn jag har.
Uti min barm sänks djupt en uddhvass pik,
men röfvarns läppar tryckas hårdt,
roflystet mot min älsklings rena kind — hur svårt!
Förbannad vare evigt rå barbar!

14.

Jag sprang i dagar, visste inte hvart,
och sökte, fredlös genom landet drog.

Jag irrade än blodig, trasig, svart,
igenom djupa Ryssland. Sen
den tiden har jag ej mer trott på Gud, förbannat den
som barnets lif och oskuld tog.

15.

Jag sporde hvem jag mötte: Har du sett
en späd ung flicka med ett gyllne hår?
Man trodde, att jag hade mist mitt vett.
O, allt ändå förgäfves var!
Nu mer än tiggarn fattig och en hemlös ensam far,
i ödemarkens famn jag går» —

16.

Han slöt. Därute föddes ödemarkens vår,
därinne blef det honom kvaft och trångt.
Som dagg låg tårar i hans ögonvrår
och hjärtat veknat. Här
i detta pörte han sig lärt att Herren trösten är,
och att Guds nåd sig sträcker långt.

17.

Det fanns så mången, mången utom han,
som mistat allting, hvad han kärast haft,

men bar sitt dunkla öde som en man,
fastän de blödde såren. Frid
bredde sig kring vandrarns panna. Åttiåring blid.
åt honom skänkt sin kraft.

18.

Det var en vårkväll. Finland hade fred
och lugnet bodde uti kärmark, skog.
Från beteshagen klockors klang,
vallhjonets visor hördes, och vårens tjusning tvang
fram värme, ljus. Och hoppet log.

EN LITEN HJÄLTE.

Det låg en koja, torftäckt, ensam, grå,
på milslång myr i Vasa fria nejd.
En hustru bodde där med fyra små,
den äldsta tio år, den yngsta två.
Kring bygden röt kanonen utan hejd.

Den unga moderns make var soldat,
en äkta son af Vasars stolta släkt,
het i sinne, häftig i sitt hat.
Han syntes ständigt lika morsk, kavat,
och nästan ständigt bar han sår oläkt.

Nu furst Galitzin¹ stod på Bottnisk kust,
och Armfelt tog hvar man ur torp och gård.

---

¹ Furst Mikael Galitzin, hufvudanförare för ryska armén i Finland.

Hvar kvinna mötte sorgens hårda dust
med tålmod och klagade ej just,
men tog om hem och barn vård.

Från hemmet så en dag mor Anna gått
den långa vägen fram till närmsta by.
I tvenne dar ren barnen svälta fått
och gråtande vid hennes fötter stått
samt bedt om bröd hvarenda timme ny.

Carl Gustaf, gossen, var små syskons stöd
i hemmet nu, då modern borta var.
»Gråt ej, små systrar! Mor snart hämtar bröd,»
han tröstar ömt och kysser munnen röd
på minsta flickan, som guldlockar bar.

Då öppnas stugans murkna dörr med hast,
en skock husarer trädde häftigt in.
»Upp, lille hvitlugg, följ oss åt ett kast
mot byn, där finska hären håller rast!»
så talte en och log ett otäckt grin.

Ett hvetebröd han ur sin ränsel tar
och sticker det i yngsta barnets hand.

En harmsen blick ur gossens ögon far.

»Vi svälta hellre än i tvenne dar,
än äta bröd från moskovitens land.»

Ur systemns hand han rycker brödet hårdt,
i spiselns eld han slungar det med fart.

Hans blickar bita såsom stålet blått.

»Jag visar er ej väg, han I förstått?
och gån nu härifrån och detta snart!»

Husarerna de brusto ut i skratt
åt gossens sturska min och säkra svar.

»Du lille far, som svarar godt för sju,
vi vilja er ej ondt, hur heter du?»

Vid frågan ljusnar gossens panna klar.

»Jag bär två kungars namn, Carl Gustaf. När
jag blir en karl skall jag i striden gå.

I kriget ock som bäst min fader är
och har ett vackert bälte på sig där,
gult såsom solen och hans rock är blå.»

Ur torpet skaran hastat, lämnat kvar
ett guldmynt på det nötta furubord.

Mot kvällen ängslig mor med gång så snar,
till hemmet kom, uti sin famn hon bar
åt barnen bröd, på tungan ömma ord.

Vid moderns barm den lille gossen då
förtäljer om sitt första stora dåd;
med tårdränkt blick hon lyssnar tyst därpå
och känner emot sitt ett hjärta slå,
en liten hjältes, som följt mannaråd.

»Tolf stora karlar var det, mamma du,
och fula, svarta, men jag var ej rädd.
Jag knöt min hand så här, som jag gör nu,
och bad dem gå, de lydde alla ju
och gingo bort öfver grå mossans bädd.»

Den lille hjälten kind som eld brann het,
hans mod var större än nu mången mans,
hans mor var lycklig, äfven då hon grät,
hon visste hvad en veklings mor ej vet,
att ädel håg hos hennes barn fanns.

PASTOR FAVORINUS.

Uppå sin gård i Pedersöre¹ socken,
Ericus Favorinus ensam satt.
Snöhvitt var håret, gammal, sliten rocken,
och samvetsfriden var hans största skatt.

Han suttit där så många trägna timmar,
djupt nedböjd öfver grekisk foliant,
lik en Johannes, kärlekens apostel,
och talat fridens språk, ett mildt och sant.

Tom stod hans kyrka, öde hans församling,
dock fanns han ännu troget på sin post,
och stred sin tunga strid med andens vapen,
som ej förtäras utaf år och rost.

---

¹ Pedersöre, socken i Österbotten nära kusten.

5. — *Nilsdorff*.

Han varit med, när kyrkans klockor sänktes
i skogsjöns djup, tills fridens bud en dag
de skulle ringa öfver Vasabygder,
hvars män nu blödde i Storkyro slag.

De helga kärnen ifrån altarbordet,
den gamla kalken från kung Göstas tid,
som röfvats utur Bäjerns klosterkyrkor,
allt Favorinus gömt på okänd stig.

Den gamle gifvit allt, han kunde gifva,
sitt sista bröd åt nödens barn han bröt,
sin sista skjorta gaf han till fältbindlar,
hans sista son sitt blod i striden göt.

På ströftåg ryssen nu kring socknen drager
och gästar torp och öfvergifven gård.
Ett regemente från Vologdas stepper
tilltrampar fältens mjuka mylla hård.

En höstlig kväll den gamle prästen forskar
i Romas häfder, vid sitt ljus af talg.

Därute rufvar sorgens tunga mörker
kring vida slätters tomma, dystra svalg.

Då rusar in en tjuguarig flicka,
så vacker, dödsblek, skälfvande och skräm,
ett af den gamles kära skriftebarn.
»Frälsning! Ty eljes är min ära skämd.»

Hon ropar högt och vrider sina händer:
»Förföljd jag är af ryska skarans chef,
nyss ur den afskyvärdes fräcka armar
jag med förtviflan, ångest lös mig ref.

Hon slutat. Emot marken dåna hofslag,
och snart förföljarn öppnar prästens dörr.
Ericus Favorinus lugnt sig reste,
mer mild och vördnadsbjudande än förr.

»Hvad vill ni, herr kaptan?» Den ryske chefen
mustaschen tvinnar på ett håfullt sätt.
Och svaret lydde uppå bruten svenska:
»Mig tillhör flickan där med styrkans rätt.

»Jag vill, jag måste äga denna flicka,
hör ni, herr pastor, jag befaller er,
att utan motstånd utelämna henne,
ty, eljes ni er morgondag ej ser.»

Ericus Favorinus' stämman klingar:

»Er väg till henne går öfver mitt lik.
Här står jag vapenlös, en kraftlös gubbe,
på långa år och bittra sorger rik.

»Jag fruktar ej att dö för rätt och oskuld,
begraf uti mitt bröst ert usla svärd!
Men vet, att den som slår den värnlösa,
är inte mannens namn och heder värd.

»Gå, herr kaptan, och höj ert svärd mot mannen,
som styrka bär och vapen såsom ni!
Ty, mord och rån är strid mot vapen lösa
och våldets svärd en uslings kalla vi.»

Den unge ryssen hörde mulen talet,
helt harmsen, uppbragt, tvekande och stum,

sist räckte han den gamle prästen handen
och lämnade i frid hans tysta rum.

Uppå sin gård i ensligt tunga tankar,
Ericus Favorinus ensam satt
och vann den vapenlöses ädla segrar,
och spridde ljus i Finlands mörka natt.

FINLAND SOFVER.

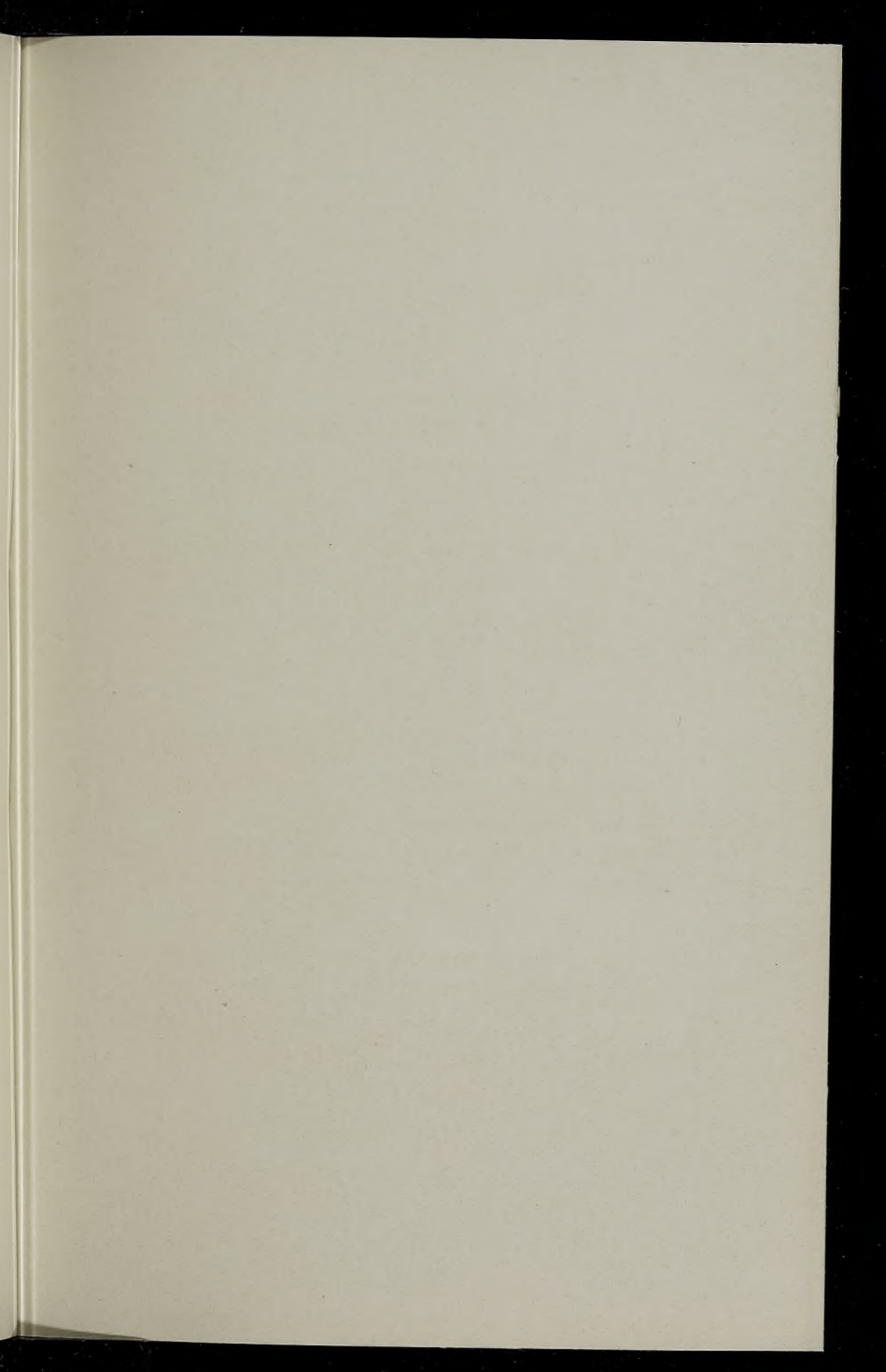

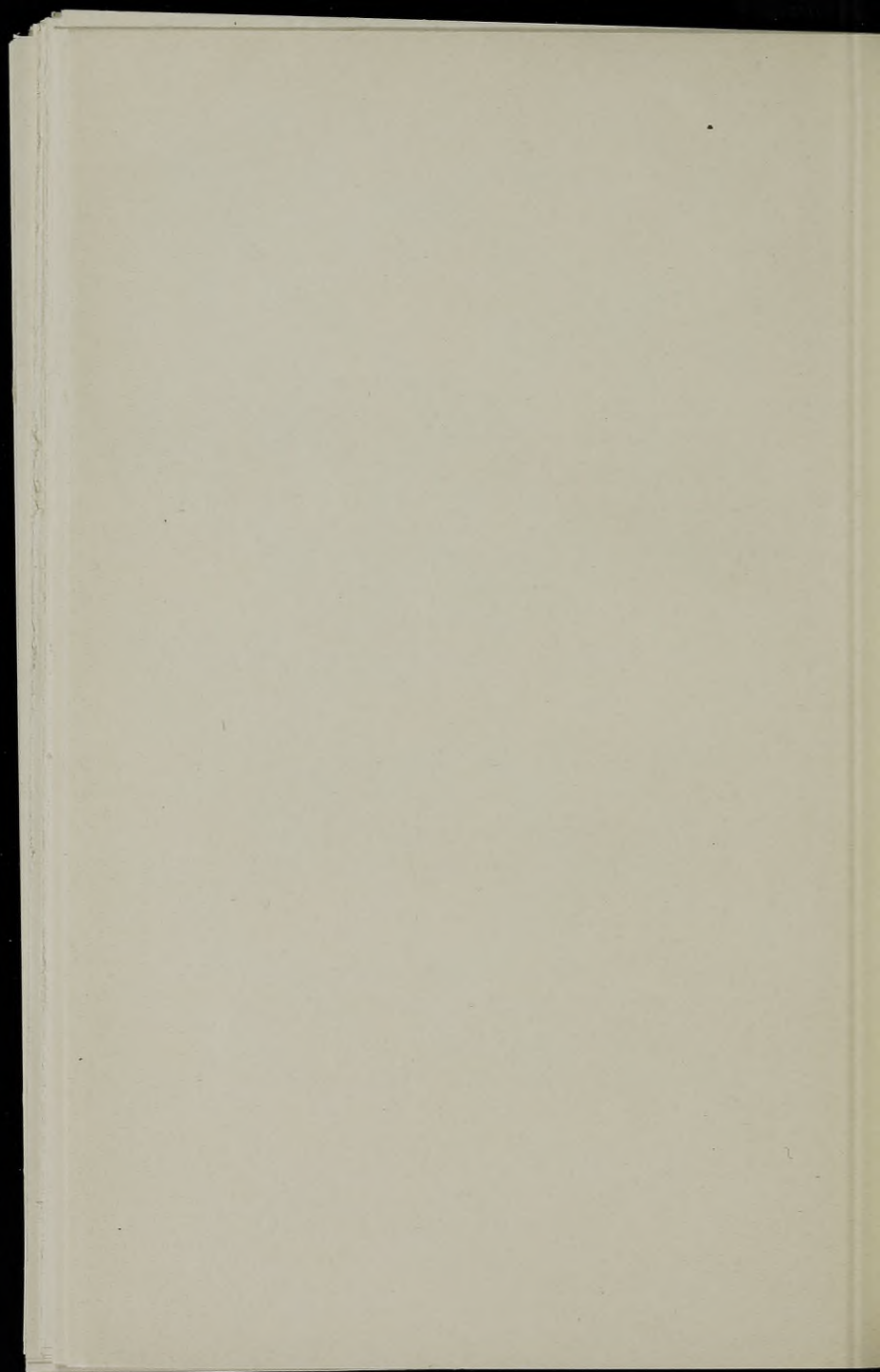
Vidt omkring mig jag ser mitt hemlands sjöar
i tysta sommarnattens sken.
De mörka täta skogarna i fjärran
likt järnsmidda kämpar stånda ren.

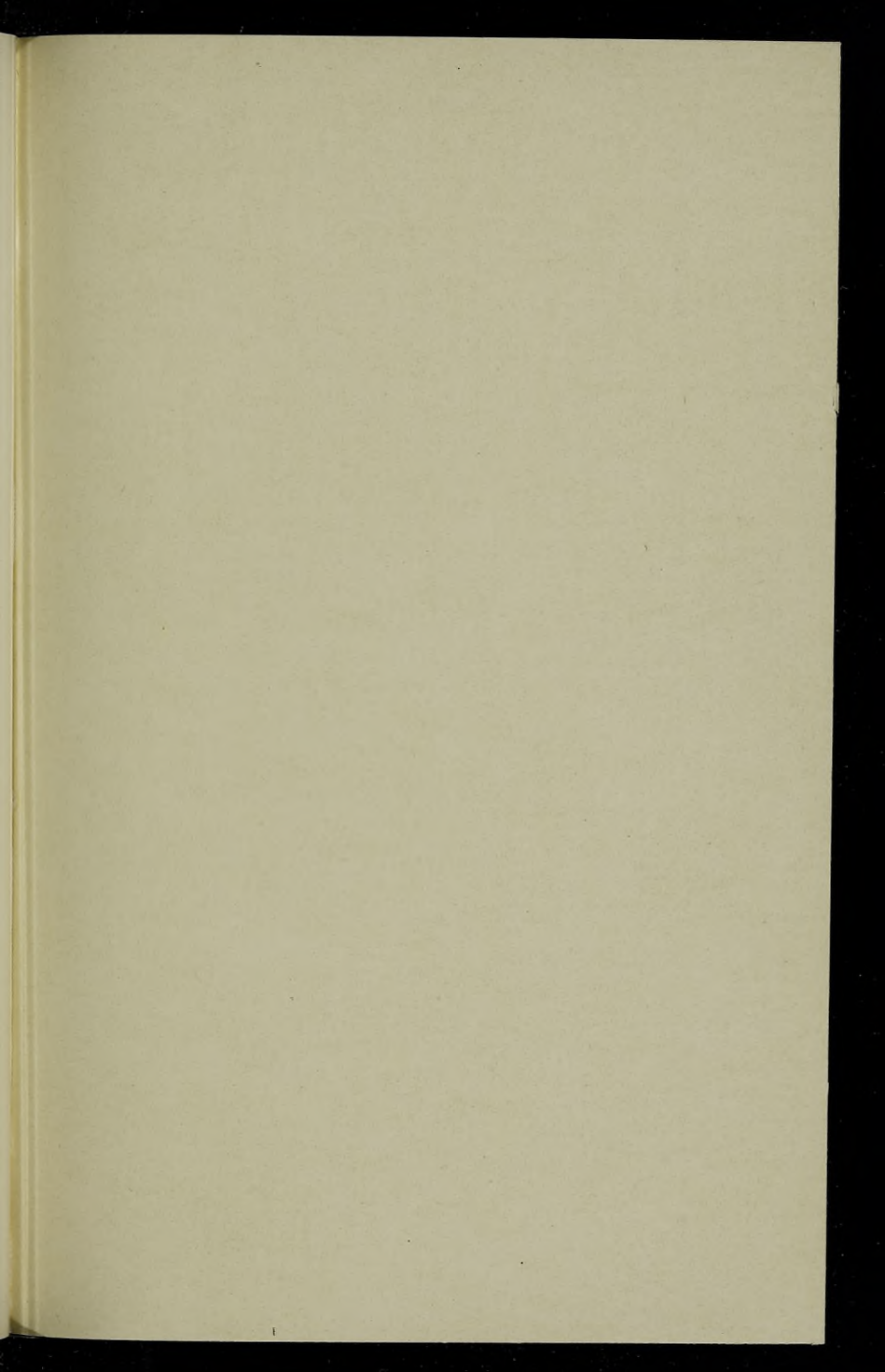
Hur sorgset tyst! Har du då ej, o Finland,
en gång du kunde sjunga i mitt öra?
Nu Finland sofver uti nattens sköte,
blott unga hjärtans suckar kan jag höra.

Kring dig de dystra skogars svala dunkel
en vårljus dag i dödsstum natt förbytt.
När kommer ljuset, som med blommor gläder
mitt tysta land, från hvilket sången flytt?

Nyare Diktsamlingar

utkomna på ALBERT BONNIERS förlag.

- Björck, Ernst, **Valda Dikter.** 4:e uppl. 3 kr.; inb. 4 kr.
Damm, Ivar, **Dikter.** 1: 50; inb. 2: 50.
Durling, Maria, **Kambyses seger.** Dikt, belönad med hedersomnämmande af Sv. Akademien. 1 kr.
Fredin, Edv., **Efterlämnade dikter.** 2: 75; inb. 4 kr.
Fröding, G., **Nya dikter.** 2:a upplagan. 3 kr.
— **Guitarr och Dragharmonika.** 3:e uppl. 3 kr.
— **Stänk och flikar.** Dikter. Tredje samlingen. 2:a uppl. 3 kr.; inb. 4: 25.
— **Nytt och gammalt.** Dikter. Fjärde samlingen. 1: 50.
— **Gralstänk.** Ett dikthäfte. 1: 50.
Hallström, Per, **Lyrisk och Fantasier.** 2: 75.
Hedberg, Fr., **Efterskörd.** Dikter. 3: 75; inb. 5 kr.
Hedberg, Tor, **Dikter.** 3 kr.; inb. 4: 25.
Heidenstam, Verner v., **Vallfart och Vandringsår.** 3 kr.; inb. 4: 25.
— **Dikter.** 4 kr.; inb. 5: 25.
Hertzberg, Rafaël, **Barndomshemmet.** 1: 50.
— **Finska toner.** 1: 50; inb. 2: 25.
Jensen, Alfred, **Nya dikter.** 2: 75.
Josephson, Ernst, **Svarta rosor.** Dikter. 1: 25.
Kléen, Emil, **Helg och söcken.** 1: 25.
Landahl, Martin, **Dikter.** 2 kr.
— **Ett vårhäfte.** Dikter. 3:e samlingen. 2: 25.
Levertin, Oscar, **Legender och Visor.** 2: 75; inb. 4 kr.
— **Nya dikter.** 3 kr.; inb. 4: 25.
Lundegård, A., **Dikter.** 2: 75; inb. 4 kr.
Lybeck, Mikael, **Dikter.** 2:a samlingen. 2 kr.; inb. 3: 25.
Mörner, Birger, **Tattar-Blod.** Ett dikthäfte. 1 kr.
Reuter, Jon., **Nya Sånger och Dikter.** 2: 75; inb. 3: 75.
Rydberg, Viktor, **Dikter.** 1:a saml. 4 kr.; inb. 6 kr.
— **Dikter.** 2:a samlingen. 3 kr.; inb. 5 kr.
— **Faust.** Sorgespel af GOETHE. Öfvers. 2:a uppl. 4: 75; eleg. inb. 6: 75.
Strömmerstedt, Frithiof, **När knoppen vissnar.** 1 kr.
Söderberg, E. N., **Strängalek.** 1: 50.
Tavaststjerna, Karl A., **För morgonbris.** Dikter. 2:a uppl. 2: 75; inb. 3: 75.
— **Nya Vers.** *Vuxen för hemmet.* — *Fågelfri derute i världen.* — *Från pojkkåren.* 3:ne dikter. 2: 50; inb. 3: 50.
Topelius, Zach., **Ljungblommor.** 7:e uppl. 3 kr. — **Nya Blad.** 3 kr. — **Ljung.** 3 kr.